

לתחקר את המלחמה, לא לחקור

23.12.2024 | שי | אל"מ במיל" חנן שי | written by

כמתחייב מתורות צה"ל, תחקירי 7 באוקטובר היו צריכים להיות בידי הרמטכ"ל, ואחרי הוספת התחקיר האישי שלו [?] בידי שר הביטחון, ימים ספורים אחרי האסון. בלי הבנת הסיבות לקריסת ההגנה לא היתה יכולה להתקבל ההחלטה האסטרטגית החשובה ביותר שהתקבלה במלחמה: עיתוי ומקום הפעלת מתקפת-הנגד האסטרטגית של ישראל.

סאגת התחקירים מחייבת להבהיר את ההבדל בין תחקיר צבאי לחקירה צבאית. המילון למונחי צה"ל מגדיר תחקיר, debriefing, כחקירה מפורטת בדבר פרטי ביצוע משימה מול המטרה ומול תוצאותיה, לשם יצירת בסיס להסקת מסקנות והפקת לקחים מקצועיים ומבצעיים.

חקירה, interrogation, לעומת זאת, מוגדרת במילון כתשאול לחיפוש מחדליו של בעל תפקיד, אשר מתבצע על ידי קצין או גורם אחר שמונה לברר צורך בהעמדת בעל התפקיד לדין.

התחקיר הוא מרכיב קבוע במעגל הפיקוד והשליטה, וכמו הערכת המצב והגדרתם של סעיפי המטרה, המשימה והרעיון המבצעי התחבולני בתוכנית מבצע [?] גם עריכת התחקיר, ניסוחו והגשתו לפקודיו ולמפקדיו בעל פה ובכתב הם משימתו האישית בכל דרג של מפקד המסגרת.

מכיוון שמסקנות התחקיר ולקחיו חיוניים לתכנון הקרב הבא, וברמה האופרטיבית והאסטרטגית [?] לתכנון ולניהול המשך המערכה והמלחמה ולהזנת הכוח ובנייתו [?] מודגש בהכשרת מפקדים נושא התרגול שלהם בהכנה מהירה של "דוח אחרי פעולה" - after action report.

תחקיר אירועי 7 באוקטובר היה צריך להיות כדלהלן:

מסקנות: צה"ל ביסס את הגנת המדינה על קבלת התרעה מודיעינית מצבית מקדימה, שחובה להניח כי ייתכן שהיא לא תינתן; צה"ל היה ערוך להגנת המדינה מפני חדירתם של מחבלים בודדים; הוא לא היה ערוך להגנה מפני מתקפת דיביזיות קומנדו רגליות ורכובות של הנוח'בה ושל רדואן; מאחר שישראל חסרה עומק להכלת מתקפת דיביזיות קומנדו בשטחיה, כנגזר מתפיסת ההגנה הלאומית, היה צריך להסיר את האיומים במתקפת-מנע, או למצער במתקפה מקדימה; צה"ל ניוון את החשיבה המערכתית והקטין מאוד את הדרג המתמרן-מסייע היבשתי. לפיכך, נוסף על כך שצה"ל לא היה יכול להיערך למגננה, או לבצע מתקפת-מנע או מתקפה מקדימה, הוא גם חסר יכולת לבצע מתקפת-נגד אופרטיבית לעומק הרצועה ולבנון.

לקחים והמלצות: ישראל חייבת להפעיל מתקפות-נגד יבשתיות, אך כדי להבטיח את הצלחתן ולמנוע את היקלעותה למלחמת התשה ארוכה, יש להשהותן עד לגיוסם לצה"ל ולעזרת הדרג המדיני של מומחים לתורות המלחמה ובעלי ניסיון מבצעי בפיקוד על מערכות אופרטיביות. בהנחייתם יוכנו במהירות תוכניות מבצע אופרטיביות תחבולניות להפעלת הדרג המתמרן-מסתער

הקיים. הוא אמנם הוקטן מאוד, אך הוא לא נוון, ומורל הלחימה שלו גבוה מאוד.

מצטייר שבמקום תחקיר, צה"ל שקוע בחקירה עצמית שהיא מטבעה ארוכה, ובגלל ייעודה לזהות מחדלים אישיים, מתארכת עוד יותר וספק אם ממצאיה יהיו מדויקים.

מצטייר שנכון להעמיד לרשות הרמטכ"ל צוות תחקיר מקצועי כדוגמת הצוות של רא"ל שומרון שהוקם ב-2007. על סמך ממצאי דוח שומרון הצוות יוכל להכין במהירות תחקיר מלחמה כולל שיעסוק ב-7 באוקטובר וכן בלחימה ההתקפית ברצועה ובלבנון.

המסקנות והלקחים של התחקיר המקצועי חיוניים ביותר לתכנון המשך המלחמה וסיומה, להצלחת הרמטכ"ל הבא לשקם מהר את צה"ל, לעדכון תפיסת הביטחון (ההגנה) הלאומית ולבניית תקציב הביטחון. צריך לסמוך על ראש צוות התחקיר, שכעולה מממצאיו ימליץ על השלמתו בחקירת מחדלים קונקרטיים שנחשפו וכאלה שייחשפו על ידי הצוות.

עם זאת, בשיפוט מחדלי המלחמה, יש לזכור שמתחילת המאה צה"ל נבנה, הוכן ואומן לפעול בניגוד לעקרונות המלחמה, לכלליה ולתפיסת ההגנה הלאומית, ולפיכך מחדלים בכל דרגי הפיקוד היו בלתי נמנעים.

פורסם בישראל היום, בתאריך 23.12.2024.

****הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.****